

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์การผลิตน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไทยปราการ จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงข้อมูลและลักษณะทั่วไปของผู้ผลิตน้ำนมดิบ ลักษณะของฟาร์ม ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์ รวมไปถึงประมาณฟังก์ชันการผลิตและผลได้ต่อขนาดการผลิต วิเคราะห์ผลผลิตเพิ่มและมูลค่าผลผลิตเพิ่มของปัจจัยในการผลิตน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไทยปราการ จำกัด ซึ่งเป็นการศึกษาถึงระดับการใช้ทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตสูงสุด และการทำให้ได้กำไรสูงสุด ในการศึกษาที่ใช้สมการการผลิตแบบคอบบ์-ดักลาส (Cobb-Douglas) ในการประมาณหาความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตน้ำนมดิบเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือนเทียบกับปัจจัยการผลิต ได้แก่ จำนวนอาหารข้นเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน จำนวนอาหารหยาบเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน จำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้เลี้ยงเฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน และทุนในการเลี้ยงโคนมต่อเดือน ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไทยปราการ จำกัด จำนวน 174 ราย ในช่วงระหว่าง กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม ปี พ.ศ. 2554

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ผลิตน้ำนมดิบของสหกรณ์โคนมการเกษตรไทยปราการ จำกัด

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ผลิต ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 139 รายหรือแสดงเป็นร้อยละ 66.51 มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 63 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 36.21 มีสถานะภาพสมรส จำนวน 153 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 87.93 ขนาดของครอบครัวของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ จะมีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 - 4 คน จำนวน 92 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 49.86 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 77 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 44.25

ด้านการประกอบประกอบอาชีพการเลี้ยง โคนมของสมาชิกนั้นจะเลี้ยง โคนมเป็นอาชีพหลัก มีจำนวน 163 ราย แสดงเป็นร้อยละ 93.68 ส่วนสมาชิกสหกรณ์ที่ทำฟาร์ม โคนมเป็นอาชีพเสริมมีจำนวน 11 ราย แสดงเป็นร้อยละ 6.32 เท่านั้น อาชีพอื่นที่ทำมาก่อนที่จะประกอบอาชีพเลี้ยง โคนม โดยส่วนใหญ่ทำการเกษตร จำนวน 125 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 45.45 สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยง โคนม ระหว่าง 6 - 10 ปี จำนวน 48 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 27.59

การเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมอบรมความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนม ระหว่าง 1 - 5 ครั้ง จำนวน 157 ราย แสดงเป็นร้อยละ 90.23 ด้านการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมในหัวข้อต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการอบรมโดย กรมปศุสัตว์ร่วมกับสหกรณ์ สมาชิกที่เข้าร่วมอบรมมีจำนวน 149 ราย แสดงเป็นร้อยละ 85.53 และจัดอบรมโดยองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) สมาชิกที่เข้าร่วมอบรมมีจำนวน 25 ราย แสดงเป็นร้อยละ 14.37 ตามลำดับ

เหตุผลในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม อันดับแรกที่สมาชิกสหกรณ์เลือกให้เหตุผลว่าทำไมถึงประกอบอาชีพนี้ เนื่องจากเห็นว่าอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่มั่นคง รองลงมาอันดับที่ 2 มีเหตุผลว่าทำการเกษตรอื่น ๆ เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน ประสบปัญหา และอันดับที่ 3 ให้เหตุผลว่ามีความตั้งใจจะเลี้ยงโคนมอยู่ก่อนแล้ว ตามลำดับ

จำนวนเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมอยู่ระหว่าง 100,000 - 500,000 บาท จำนวน 167 ราย แสดงเป็นร้อยละ 95.98 ผู้เลี้ยงโคนมแต่ละฟาร์มจะมีเงินสำรองระหว่างเดือนที่จำเป็นจะต้องใช้จ่ายเพื่อการเลี้ยงโคนมในฟาร์ม โดยมีทุนสำรองสูงสุด ระหว่าง 10,001 - 30,000 บาท จำนวน 97 ราย แสดงเป็นร้อยละ 55.75 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่จะได้รับการกู้ยืมเงินผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จำนวน 93 ราย แสดงเป็นร้อยละ 53.45 จากการศึกษาพบว่า ช่วงปีที่มีการตรวจสอบและรับรองการจัดการฟาร์มตามมาตรฐานฟาร์มมากที่สุด จะอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2549 จำนวน 87 ราย

5.1.2 ข้อมูลลักษณะของฟาร์มผู้ผลิตนํ้านมดิบของสหกรณ์โคนมการเกษตรไทยปราชญ์จำกัด

ด้านการจัดการฟาร์มของสมาชิกตามมาตรฐานฟาร์มและการผลิตนํ้านมดิบของประเทศ ไทย พ.ศ. 2542 ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากสมาชิกสหกรณ์ ทั้งหมด 174 ราย พบว่าสมาชิกให้ความสำคัญสูงสุด ในด้านการทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค จำนวน 173 ราย แสดงเป็นร้อยละ 99.43 รองลงมาสมาชิกได้ให้ความสำคัญเรื่องการปฏิบัติด้านการจัดการโรงเรือนให้มีความสะดวกในการปฏิบัติงาน จำนวน 171 แสดงเป็นร้อยละ 98.28 ส่วนด้านมีการจัดการโรงเรือน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนนำโคเข้าเลี้ยง จำนวน 166 ราย แสดงเป็นร้อยละ 95.40 และด้านการซ่อมแซมโรงเรือนให้มีความปลอดภัยต่อผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 165 ราย แสดงเป็นร้อยละ 94.83 ตามลำดับ

การศึกษาจำนวนโคนมที่เริ่มเลี้ยงครั้งแรกของสมาชิกสหกรณ์ พบว่าฟาร์มของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีจำนวนโคนมที่เริ่มเลี้ยงครั้งแรก ระหว่าง 1 - 10 ตัว จำนวน 137 ราย แสดงเป็นร้อยละ 78.74 ฟาร์มของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีจำนวนโคนมที่เลี้ยงอยู่ปัจจุบัน มีจำนวน

ระหว่าง 31 - 50 ตัว จำนวน 93 ราย แสดงร้อยละ 53.45 ตามมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ โดยฟาร์มขนาดเล็ก จะมีแม่โครีดนมตั้งแต่ 1 ตัว แต่ไม่เกิน 20 ตัว จำนวน 98 ราย แสดงเป็นร้อยละ 56.32 ฟาร์มขนาดกลาง จะมีแม่โครีดนมตั้งแต่ 20 ตัว แต่ไม่เกิน 100 ตัว จำนวน 76 ราย แสดงเป็นร้อยละ 43.68 ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่ ต้องจำนวนแม่โครีดนมตั้งแต่ 100 ตัว ขึ้นไป ซึ่งจากการศึกษา ขนาดฟาร์มโคนมของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ยังเป็นฟาร์มขนาดเล็ก และฟาร์มขนาดกลาง พันธุ์โคนมที่เลี้ยงในพื้นที่อำเภอไชยปราการทั้งหมดเป็นโคนมพันธุ์ชาวดำ หรือพันธุ์โฮลสไตน์ฟรีเซียน

สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีที่ดินส่วนของโรงเรียนสำหรับเลี้ยงโคนม น้อยกว่า 5 ไร่ จำนวน 138 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 79.31 และสมาชิกที่เช่าที่ดินส่วนของโรงเรียนสำหรับเลี้ยงโคนม น้อยกว่า 5 ไร่ จำนวน 173 ราย หรือแสดงเป็นร้อยละ 99.43

5.1.3 ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพน้ำนมดิบของสมาชิก ซึ่งจะวัดจากราคาน้ำนมดิบที่ได้รับ ซึ่งสหกรณ์มีมาตรฐานในการกำหนดราคาค่าน้ำนมดิบที่จะรับซื้อจากสมาชิก โดยมีราคาฐาน 14.30 บาทต่อกิโลกรัม ฟาร์มสมาชิกที่ผ่านมาตรฐานฟาร์มโคนม จะได้เงินค่าน้ำนมดิบเพิ่ม 0.60 สตางค์ การตรวจระดับเซลล์โซมาติก ผลการ MB ตรวจแบ่งตามเกรด หากน้ำนมดิบอยู่ในระดับที่กำหนด รับเงินค่าน้ำนมดิบเพิ่ม 0.30 สตางค์ การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติที่เรียกว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ตารางไขว้ (Cross Table Analysis) โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างราคาน้ำนมดิบว่ามีความสัมพันธ์กับปริมาณอาหารข้น ปริมาณอาหารหยาบ ระยะเวลาในการขนส่ง กับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ความถี่ในการเข้ารับการอบรม ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ จากการศึกษาจากการคำนวณค่าไคสแควร์ (χ^2) มีค่าน้อยกว่า 0.05 และมีค่า Error = 0.0 % ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (ต่ำกว่า 20%) แสดงว่า ราคาน้ำนมดิบที่สมาชิกสหกรณ์ได้รับมีความสัมพันธ์กับปริมาณอาหารข้น ปริมาณอาหารหยาบ ระยะเวลาในการขนส่ง กับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ความถี่ในการเข้ารับการอบรม ประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมอย่างมีนัยสำคัญ

5.1.4 การประมาณค่าฟังก์ชันการผลิตและผลได้ต่อขนาดการผลิตของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด

สำหรับการประมาณค่าสมการการผลิต ปรากฏว่าได้ค่า R^2 เท่ากับ 0.999 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของผลผลิตน้ำนมดิบ สามารถอธิบายได้ด้วยการเปลี่ยนแปลงของอาหารข้น อาหารหยาบ ชั่วโมงแรงงาน และทุนในการเลี้ยงโคนม ร้อยละ 99.90 ส่วนการทดสอบนัยสำคัญ

ทางสถิติของสัมประสิทธิ์ ของปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดโดยใช้สถิติทดสอบ t (t -test) พบว่า จำนวนอาหารชั้นที่ใช้ (X_1) มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จำนวนอาหารหยาบที่ใช้ (X_2) มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และจำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้ (X_3) มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ส่วนจำนวนทุน (X_4) ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงจำนวนอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงโคนม จำนวนอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคนม และจำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนม ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการผลิตน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด

ในส่วนของจำนวนทุน (X_4) ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการผลิตน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด เนื่องจากจำนวนทุน จากการสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ จำนวนทุนที่ใช้สำหรับหมุนเวียนในการเลี้ยงโคนมในแต่ละเดือนจะมีจำนวนไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและจำนวนประชากรโคในแต่ละเดือนด้วย ซึ่งมีผลต่อปริมาณการใช้อาหารชั้นและอาหารหยาบ รวมถึงค่าใช้จ่ายในด้านอื่น ๆ ด้วย ซึ่งจำนวนทุนถือว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพน้ำนมดิบที่สมาชิกผลิตได้ผ่านทางปริมาณการให้อาหารชั้น อาหารหยาบ ซึ่งในส่วนของอาหารชั้นและอาหารหยาบ สมาชิกสหกรณ์สามารถซื้ออาหารชั้นและอาหารหยาบเป็นเงินเชื่อกับทางสหกรณ์ แล้วหักชำระค่าใช้จ่ายทั้งหมดจากรายได้ที่จำหน่ายน้ำนมดิบแก่สหกรณ์ในช่วงสิ้นเดือน ในส่วนของทุนที่สมาชิกใช้หมุนเวียนในการเลี้ยงโคนมในแต่ละเดือนจึงไม่สามารถอธิบายผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณและคุณภาพน้ำนมดิบในการศึกษาครั้งนี้ได้

การเปลี่ยนแปลงของปริมาณผลผลิตน้ำนมดิบ มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงจำนวนอาหารชั้นที่ใช้เลี้ยงโคนมมากที่สุดคือ ค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.520 รองลงมา คือ ความยืดหยุ่นของจำนวนอาหารหยาบที่ใช้เลี้ยงโคนมเท่ากับ 0.387 ความยืดหยุ่นของจำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้เลี้ยงโคนมเท่ากับ 0.318 และความยืดหยุ่นของจำนวนทุนที่ใช้เลี้ยงโคนมเท่ากับ 0.002 หมายความว่า ถ้าเพิ่มปัจจัยการผลิตเหล่านี้ขึ้นในอัตราร้อยละ 1 จะทำให้ผลผลิตน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.520 0.387 0.318 และ 0.002 ตามลำดับ ส่วนผลรวมของความยืดหยุ่นของปัจจัยการผลิตทั้ง 4 ชนิด มีค่าเท่ากับ 1.23 นั่นแสดงว่าการผลิตน้ำนมดิบของสมาชิกสหกรณ์สหกรณ์อยู่ในระยะผลได้ต่อขนาดการผลิตเพิ่มขึ้น คือ ถ้าผลรวมของค่าสัมประสิทธิ์ หรือค่าความยืดหยุ่นของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มากกว่า 1 แสดงว่าการผลิตอยู่ในระยะผลได้ต่อขนาดการผลิตเพิ่มขึ้น (Increasing Returns to Scale) นั่นคือ ถ้าเพิ่มจำนวนอาหารชั้นที่ใช้เฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน อาหารหยาบที่ใช้เฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน จำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้เฉลี่ยต่อตัวต่อเดือน และจำนวนทุนที่ใช้เฉลี่ยต่อตัวต่อเดือนขึ้นหนึ่งเท่า พร้อม ๆ กัน จะทำให้ผลผลิตน้ำนมดิบเฉลี่ยต่อฟาร์มเพิ่มขึ้น 1.23 เท่า ซึ่งสูงกว่าการเพิ่มปัจจัยการผลิต

5.1.5 การวิเคราะห์ผลผลิตเพิ่มและมูลค่าผลผลิตเพิ่มของปัจจัยในการผลิตน้ำมันดิบของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด

การวิเคราะห์ผลผลิตเพิ่มและมูลค่าผลผลิตเพิ่ม เป็นการเปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตเพิ่มกับราคาของปัจจัยการผลิตชนิดนั้น ๆ ปรากฏว่าถ้าเพิ่มการใช้อาหารข้นขึ้นอีก 1 บาท จะทำให้มูลค่าของผลผลิตน้ำมันดิบเพิ่มขึ้น 0.01 บาท ถ้าเพิ่มการใช้อาหารหยาบขึ้นอีก 1 บาท จะทำให้มูลค่าของผลผลิตน้ำมันดิบเพิ่มขึ้น 0.00 บาท ถ้าเพิ่มการใช้แรงงานขึ้นอีก 1 ชั่วโมง จะทำให้มูลค่าของผลผลิตน้ำมันดิบเพิ่มขึ้น 0.01 บาท หมายความว่า มูลค่าผลผลิตเพิ่ม (Value of Marginal Product: VMP_{x_1}) ของปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิด มีค่าน้อยกว่าราคาของปัจจัยการผลิต (Factor Price: P_{x_1}) ซึ่งแสดงว่าการใช้ปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิด เหลือต่อตัวต่อเดือนของสมาชิกสหกรณ์ ไม่อยู่ ณ จุดที่เหมาะสม (Optimum) ดังนั้นจะต้องลดการใช้ปัจจัยการผลิตทั้ง 3 ชนิด เหลือต่อตัวต่อเดือนลงจนถึงระดับการใช้ที่ได้กำไรสูงสุด ซึ่งอยู่ตรงจุดที่ผลผลิตเพิ่มที่คาดว่าจะได้รับเท่ากับมูลค่าต้นทุนเพิ่ม หรือทำให้อัตราส่วนระหว่างมูลค่าผลผลิตเพิ่ม และมูลค่าต้นทุนเพิ่มเท่ากับ 1 เพื่อให้การผลิตน้ำมันดิบของสมาชิกสหกรณ์เกิดการผลิตรโดยใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และการทำให้ได้กำไรสูงสุด

ในส่วนของทุนที่ใช้ในการเลี้ยงโคนมจากการประมาณค่าฟังก์ชันการผลิต ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าปัจจัยการผลิต ทุน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงไม่ได้ถูกนำมาหามูลค่าผลผลิตเพิ่มและอธิบายผลในส่วนนี้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิเคราะห์การผลิตน้ำมันของสมาชิกสหกรณ์โคนมการเกษตรไชยปราการ จำกัด โดยการสัมภาษณ์ในช่วงระหว่าง กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม ปี พ.ศ. 2554 สามารถสรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์สมการการผลิต ปรากฏว่าค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำนวนทุน (X_4) ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 เนื่องจากจำนวนทุนหมุนเวียนที่ใช้เลี้ยงโคนมในแต่ละเดือนจะมีจำนวนไม่แน่นอน และสมาชิกสหกรณ์สามารถซื้ออาหารข้นและอาหารหยาบเป็นเงินเชื่อกับทางสหกรณ์ แล้วหักชำระค่าใช้จ่ายทั้งหมดจากรายได้ที่จำหน่ายน้ำมันดิบแก่สหกรณ์ในช่วงสิ้นเดือน จึงทำให้ข้อมูลที่นำมาศึกษาไม่สามารถอธิบายผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณและคุณภาพน้ำมันดิบในการศึกษาครั้งนี้ได้ หากต้องการศึกษาในส่วนของจำนวนทุน เพื่อให้ได้ผลการศึกษที่แม่นยำและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ควรใช้ข้อมูลที่รวมค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นเงินสดและเงินเชื่อของสมาชิกสหกรณ์ในแต่ละเดือนในการศึกษาด้วย

2. ในการวิเคราะห์ผลผลิตเพิ่มและมูลค่าผลผลิตเพิ่ม ปรากฏว่าในการที่จะผลิตน้ำมันดิบ เพื่อให้ได้กำไรสูงสุด จะต้องลดการใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ อาหารชั้น อาหารหยาบ ชั่วโมงแรงงาน แสดงว่า สมาชิกสหกรณ์ใช้อาหารชั้น อาหารหยาบ ชั่วโมงแรงงาน อย่างไม่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้อาจจะเพราะว่า ให้อาหารชั้นและอาหารหยาบมากเกินไป การใช้ชั่วโมงแรงงานในฟาร์มมีจำนวนมากเกินไป ทำให้มีต้นทุนในการเลี้ยงโคนมสูงขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้ทางสหกรณ์ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาระดับความเหมาะสมในการใช้ปัจจัยการผลิตเหล่านี้ในการเลี้ยงโคนมและให้คำแนะนำแก่สมาชิกสหกรณ์เพิ่มขึ้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยงโคนมของสมาชิกสหกรณ์ให้สูงขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลที่ได้ ณ วันสัมภาษณ์ ซึ่งอาจจะมี ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง เช่น การให้อาหารหยาบจะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล ซึ่งมีผล ต่อทั้งปริมาณ และราคาของอาหารหยาบที่ใช้ อีกทั้งสมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้มีการจดบันทึกค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมไว้ ทำให้ข้อมูลที่ได้ มีความไม่แน่นอนและขาดความแม่นยำของข้อมูล ใน การศึกษาครั้งต่อไปควรพิจารณาข้อมูลของตัวแปรตลอดปี แล้วนำมาเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก เพื่อจะได้ เป็นตัวแทนของประชากรได้เหมาะสม

4. การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science: SPSS) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็น โปรแกรมที่ใช้วิเคราะห์ทางสถิติโดยทั่วไป หากต้องการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประมาณค่า ฟังก์ชันการผลิตเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพจากการใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อผลการศึกษาที่แม่นยำและ ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาควรใช้การวิเคราะห์ที่ใช้เทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้ามากขึ้น เช่น การประมาณฟังก์ชันการผลิตเพื่อหาประสิทธิภาพการผลิต โดยวิธี Frontier เป็นต้น